

ÉS POSSIBLE EL DIÀLEG ENTRE LA TEOLOGIA I LA CIÈNCIA, AVUI?

En moltes ocasions, desestimem el diàleg entre la fe i la ciència com a discursos vàlids d'acostament a la realitat, qualificant-los d'incompatibles. Però, la veritat és que la fe ens aporta una sèrie de dades que ens llancen vers una Realitat fonamentadora de tot l'existent, i la ciència ens descobreix els "mecanismes" a través dels quals tot l'existent existeix¹.

El diàleg teologia-ciències és un diàleg que no comença avui, sinó que té una llarga història. Podríem situar els seus inicis més sòlids en els avenços de les matemàtiques i la física, que van aportar noves visions i perspectives sobre l'univers i el nostre món, i que tingueren moltes repercussions per a la humanitat.

Aquest diàleg arriba, doncs, als nostres dies ben viu, passant per èpoques millors o pitjors, però que avui en dia esdevé ben actual i intens, degut al context en què ens trobem: un enorme desenvolupament de la ciència i la tècnica, que planteja qüestions, interrogants i, àdhuc, conflictes ètics, filosòfics i teològics.

En el nostre entorn cultural, encara hi romanen plantejaments extremistes -que són fal·laços- que contraposen ciència i teologia, per un costat, o bé que intenten fer concordisme entre ambdues disciplines, per un altre.

Certament, teologia i ciència no es troben al mateix àmbit de coneixement de la realitat; entendre-les així seria intentar fer un concordisme entre ambdues. De fet, només cal recordar una famosa frase de Galileu per entendre millor això: *“la Revelació ens explica com es va al cel, no com són fets els cels”*.

Però, que ciència i teologia no pertanyin al mateix àmbit de coneixement i que s'hagi d'evitar el concordisme, no vol pas dir que no pugui existir una relació entre elles. És clar que hi és! I la relació que cal cercar -amb bona voluntat- des dels punts de partida de cadascuna de les dues disciplines, ja que ciència i teologia tenen camps de recerca diferents, crec que ha de ser una relació de complementarietat i d'entesa, orientada vers la convergència.

Per una banda -malgrat que avui alguns encara ho defensen- no s'ha de buscar en la religió les causes operatives dels fenòmens. La religió no és un mètode per explicar fenòmens naturals, ni la Bíblia un tractat de ciències naturals, sinó que s'ocupen de les relacions de l'home amb Déu.

Per altra banda, no és possible explicar-ho tot des de la ciència. La ciència tracta de verificar hipòtesis i exposar teories que poden ser falsades per nous experiments o noves dades. Així, com apunta Popper, l'“esperit de la ciència” és un esperit crític, que comporta la capacitat de dubtar i replantejar contínuament les seves teories, models i àdhuc paradigmes.

---

¹ R. CASADESÚS, *Valors Contemporanis*, núm.7, (2007), pg.2.

La ciència podria arribar fins a respondre què va succeir en el “primer segon” (o en la primera unitat de temps mesurable) després del *Big bang*, però no pot explicar el per què de l’univers, la raó última de la seva existència, ni tampoc si aquest té un creador o no.

Curiosament, els valors i les propietats físiques del nostre univers podrien haver oscil·lat dins de certes escales, però sorprenentment tenen aquells valors precisos, i necessaris, per a possibilitar la química del carboni, la vida i l’emergència de l’home. Hom podria pensar que totes les constants físiques i la resta de valors tan precisos que fan que l’univers sigui el que és i que nosaltres existim és pura casualitat. L’home que pensés això, realment es podria dir que és un “home de fe”, perquè la probabilitat de què fos per pur atzar que es donessin tots aquests valors alhora és tan ínfima, que pot considerar-se gairebé impossible. De fet, una resposta a la qüestió de l’atzar podria molt ben ser que el què anomenem atzar en l’univers no seria altra cosa que la nostra incapacitat per comprendre un grau d’ordre superior. Un ordre suprem que regularia les constants físiques, les condicions inicials, el comportament dels àtoms i la vida de les estrelles².

La ciència, doncs, ha de superar la limitació positivista-racionalista que s’autoimposa quan restringeix el coneixement, reduint-lo a només allò que es pot verificar amb l’experimentació, i ha d’obrir-se a una racionalitat més àmplia, que inclogui la possibilitat de l’existència del diví. Això no vol dir, però, demanar una prova científica de Déu, ja que això significaria tenir una concepció de Déu com un ésser del nostre món i, per tant, equivocar-se ja metodològicament sobre el que Déu és. Només Déu pot anar més enllà dels límits d’allò natural.

Certament, el cristianisme ens presenta misteris que no podem copsar. Ara bé, parafrasejant al filòsof Jean Guitton (deixeble de Bergson) *un misteri no és un absurd, ni quelcom contradictori només perquè no el puguem entendre*³. La ciència ha de reconèixer els seus límits i la seva impotència en allò que supera el seu àmbit.

No obstant això, si la ciència com a tal no pot arribar a Déu, el científic, que posseeix una intel·ligència que el fa capaç de descobrir en el món les raons per afirmar que hi ha un Ésser que les supera, pot ajudar-se de la ciència per arribar a Déu⁴. La ciència pot esdevenir així coadjuvant de la fe. El científic cristià articula en la seva vida aquestes dues dimensions complementàries: elements descriptibles i empíricament contrastables, i la presència contínua de Déu que ho fonamenta tot.

Cal, doncs, que hi hagi una millor comprensió entre ciència i teologia que ajudi a superar els conflictes o divergències que sorgeixin entre elles. És més, és precís que hi hagi una col·laboració recíproca entre les dues disciplines, perquè la ciència pot ajudar a la reflexió teològica i la teologia aportar respostes que la mateixa ciència no pot donar⁵.

Però, cal tenir sempre present, tal com recorda el Papa Benet XVI en la seva última encíclica *Spe Salvi* (SS), que “no és la ciència allò que redimeix l’home, sinó que

---

² J. GUITTON, G. BOGDANOV, I. BOGDANOV, *Déu i la Ciència*, Ed. Fundació Catalunya Cristiana, Col. Cultura i Pensament, núm. 11, Barcelona, 1992, pg. 62.

³ *Ibidem*, pg. 32.

⁴ F. NICOLAU, Prefaci de l’edició catalana, *Ibidem*, pg. 12.

⁵ D. MELÉ, *Temes d’Avui*, núm. 24, (2007), pp. 67-88.

l'home és redimit per l'amor" (SS 26). Per tant, no tot el progrés és vàlid, no tota ciència és vàlida, car n'hi ha que destrueix la humanitat.

Com ens recorda el Concili Ecumènic Vaticà II en la constitució pastoral *Gaudium et Spes* nn. 33-39, pel cristianisme el valor de l'home és intrínsec a si mateix. L'home val pel que és i no pel que té. Així, doncs, no és lícit anteposar cap progrés tècnic per davant de la promoció humana, només aquells que puguin contribuir-hi. Aquesta ha de ser, doncs, la norma de l'activitat humana: concordar amb el bé del gènere humà, tot permetent a l'home realitzar plenament la seva vocació, per voluntat de Déu. Per això, cal també respectar l'autonomia de l'home i la societat vers la ciència; car és l'home, que col·lectivament, ha de descobrir i aplicar les lleis que regeixen la Creació, atès que ella prové de la veritat i bondat de Déu.

L'home és un ésser racional i, com a tal, es formula preguntes sobre la vida i l'experiència; però, a més, també és un ésser amb un sentit transcendent i això fa que l'home es faci preguntes que van més enllà de la realitat física present. Quan s'acabarà la Terra? Quan s'extingirà la humanitat? Com es transformarà l'univers? Hi ha vida més enllà de la mort? Aquestes, entre moltes altres qüestions, són plantejades per l'home.

L'home va a cegues, té interrogants. Per això, urgeix que l'home compagini el progrés de la ciència i la tècnica amb cultivar l'esperit, sense deixar de contemplar i admirar la saviesa.

Cal evitar, però, caure en l'error en què el progrés actual de la ciència i la tècnica situï el seu mètode d'investigació al nivell de criteri suprem de recerca de la veritat, ja que això elevaria la ciència al criteri de veritat últim i, per tant, suplantaria Déu.

Però, malgrat l'existència d'aquest perill, és necessari mantenir l'esperança en la humanitat i en què els homes de pensament i ciència, que són exploradors de l'home, de l'univers i de la història, en definitiva, són cercadors de la veritat. Igualment com els homes de fe, que també cerquen la veritat. Hi ha, doncs, un gran punt de convergència entre ambdós grups, els científics i els creients: els dos cerquen la veritat.

Doncs, ja que és Déu qui ens ha confiat aquest do, Ell que és sobirà de tota la veritat i, per tant, del pensament i la ciència vertaders, cal que tots nosaltres facilitem el diàleg entre la ciència i la fe vertaderes, car ambdues són servidores de l'única Veritat.

Dr. Ricard Casadesús
Institut de Filosofia i Ciències Naturals
Universitat Ramon Llull